

Kráľova Lehota

Obecný časopis

September 2005

Číslo 3

Ročník 1

Kráľova Lehota

September 2005

Číslo 3

Ročník 1

Zo zasadnutí Obecného zastupiteľstva

U z n e s e n i e číslo 3 / 2005

zo zasadnutia Obecného zastupiteľstva v Kráľovej Lehote, konaného 27. 07. 2005

Nový asfaltový povrch cesty do obce

Úprava trasy splaškovej kanalizácie vedúcej v krajnici cesty a zodvihnutie poklopov šachiet na niveletu novej komunikácie bolo prevedené už v predstihu. Frézovanie nábehov a čistenie krajníc št. cesty III/072 001 – priediach obce Kráľ. Lehota sa začalo 12. augusta 2005. Na druhý deň dodávateľ prác Cestné stavby, spol. s r. o., Liptovský Mikuláš začal pokladať nový živичný kryt ABS hr. 5 cm včetně spojovacieho postreku v úseku vstup do obce zo št. cesty I/72 po pílu na Šmýkanci a od žel. stanice (dom Rómov) po koniec zvodičiel (cesta poza obec) v celkovej dĺžke 690 m. o celkovej výmere nového živичného krytu 4.200 m². Práce boli ukončené 16. augusta vo veľmi dobrej kvalite.

V septembri sa v rámci aktívnej činnosti prevádzala úprava krajníc medzi cestou a chodníkom v úseku od starej časti obce po autobusovú stanicu, ktorá spočívala z urovnania podkladu, vyrovnania humusom a zasiatia trávy.

61. výročie Slovenského národného povstania

V nedeľu 20. augusta 1944 sa povyše našej obce na čistinke pri sútoku Bieleho a Čierneho Váhu zišli hlavní ilegálni pracovníci Horného Liptova na porade, na ktorej boli dané posledné pokyny na povstanie. Porada sa konala pod rúškom gulášpartie. Zišli sa takmer päťdesiat zástupcovia obcí. Boli to robotníci, roľníci, úradníci, majitelia továrni, farári, učítelia, žandári, dôstojníci slovenskej armády a 2 ruskí partizáni. Z Kráľovej Lehoty sa porady zúčastnili Ján Jurík, Emanuel Kriška a Štefan Kunaj. Na mieste konania bol v roku 1989 odhalený pomník.

V SNP a 2. svetovej vojne sa do boja proti Nemcom a ich prísluhovačom aktívne zapojilo 48 občanov Kráľovej Lehoty. Z nich zahynuli pri Batizovciach Štefan Jurík a Matej Lehotský Mikušovie, v bojoch pri Martine Michal Jurík a Jozef Ďurica, v zajatí Rudolf Kamhal. Ako civil bol zastrelený pri pile na Šmýkanci Štefan Krištofčák. Ťažko ranený do nohy bol Otto Fiamin pri mlyne v Červenom Kúte a do hlavy Ján Žufaj pri Martine. Ľahko ranení boli Ondrej Halaška, Gašpar Holčez, Martin Lehotský Šimúnovie, Mária Slosiariková, Emília Jariabeková a Gustáv Lehotský.

Kladenie vencov k pamätníku padlých v strede obce sa konalo popoludní 29. augusta 2005. Zúčastnili sa ho starosta obce, členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a obyvatelia obce. Prítomných pozdravila básňou p. Irena Piovarčiová a piesňami evanjelicko – katolícky spevokol pod vedením p. Milana Mrliana.

Obecné zastupiteľstvo v Kráľovej Lehote

A. konštatuje, že

uznesenie číslo 2 / 2005 z Obecného zastupiteľstva, konaného dňa 26. 04. 2005 v bodoch A, B, C, D a E2 bolo splnené a bod E1 nebol splnený (oprava zatekajúcich pazúch na kultúrnom dome)

A. schvaľuje

1. predĺženie termínu splnenia úlohy z uznesenia č. 2 / 2005 bod E1 do 31. 08. 2005
2. správu o plnení rozpočtu Obecného úradu v Kráľovej Lehote k 30. 06. 2005

C. berie na vedomie

1. správu o výsledku inventarizácie majetku obce Kráľova Lehota k 31. 12. 2004
2. informáciu o zabezpečení dotácie finančných prostriedkov pre obec vo výške 2,0 mil. Sk v roku 2005 na Kanalizáciu a ČOV Kráľova Lehota I. etapa.
3. informáciu o schválení finančných prostriedkov na VÚC Žilina vo výške 1,7 mil. Sk na obnovu živичného krytu št. cesty III / 072001 priediach obce Kráľova Lehota

D. poveruje

1. starostu obce pripraviť návrh cenových ponúk pre vypracovanie geometrického plánu na miestne komunikácie za účelom majetkoprávneho vysporiadania a následného založenia listov vlastníctva (LV)
2. starostu obce zabezpečiť vypracovanie projektu na výmenu strešnej krytiny na budove Materskej školy v Kráľovej Lehote

Overovatelia: Milan Lehotský, Jozef Lesák

Starosta obce: Vladimír Kaprání

U z n e s e n i e číslo 4 / 2005

z mimoriadneho zasadnutia Obecného zastupiteľstva v Kráľovej Lehote, konaného 31. 08. 2005

Obecné zastupiteľstvo v Kráľovej Lehote

A. súhlasí

s predloženým návrhom investičnej výstavby 9 typových rodinných domov ATHINA na pozemku Ľubomíra Lehotského s manželkou, bytom Kráľova Lehota č. 160, ale za účelom definitívneho súhlasu

B. poveruje

starostu obce zvolaním verejného hovoru s občanmi na deň 06. 09. 2005 k vypočutiu a zaujatiu ich stanoviska

C. schvaľuje

1. Zmluvu o nájme pozemku C-KN parc. číslo 5 a stavby dreveného zrubu č. 150, postavenej na parcele C-KN číslo 5 v kat. území obce Kráľova Lehota, zapísanej na LV č. 48, ktoré sú vo vlastníctve Dalibora Novotného a Vlasty Körnerovej, bytom Liptovský Hrádok, Belanská 560 / 52 ako prenajímateľmi a Obcou Kráľ.

Zo zasadnutí Obecného zastupiteľstva

Lehota ako nájomcom, za účelom zriadenia a prevádzkovania „Liptovského domu“ na dobu 15 rokov a nájomnom vo výške 1,- Sk / rok s pripomienkami, ktoré budú upravené a doplnené

- Nájomnú zmluvu o prenájme a užívaní nebytových priestorov v zmysle Zákona č. 116 / 90 Zb. v platnom znení medzi Obcou Kráľova Lehota ako prenajímateľom a pani Janou Kiačkovou, bytom Dolný Kubín, Chočská 1530 / 10 ako nájomcom, za účelom prenájmu objektu č. 29 – Drobná prevádzka, knižnica a pozemku pod budovou, zapísanom na LV č. 441, parc. číslo 231 v kat. území obce Kráľova Lehota na poskytovanie pohostinských služieb, internetu a rôznych akcií na dobu 5 rokov

Overovatelia: Jozef Lesák, Milan Lehotský

Starosta obce: Vladimír Kaprín

Rozvoj obce

V období júl – august v rámci aktívnej činnosti bolo prevedené kosenie trávnych porastov, chodníkov a plôch v obci, kosenie cintorína, čistenie priestranstiev pri pomníku padlých i pred pohostinstvom a ďalšie činnosti.

Na cintoríne bol zrekonštruovaný umelecky hodnotný trojhrob rodiny Krivoš z prelomu 19. a 20. storočia, nachádzajúci sa pod urnovým hájom. Bola prevedená oprava jeho betónového sokla, oprava, vyčistenie a náter kovového oplatenia trojhrobu, vyčistenie pomníkov, úprava podkladu a okolitého terénu včetně schodišťových stupňov.

Na streche budovy kultúrneho domu bola prevedená oprava zatekajúcich pazúch oplechovaním obidvoch bočných stien, včetně nevyhnutných úprav.

V polovici septembra začal dodávateľ Slovenské inžiniersko-priemyselné stavby, spol. s r. o. Liptovský Hrádok s pokračovaním budovania splaškovej kanalizácie vetvou C, D a D1 o rozpočtovom náklade 2,1 mil. Sk s ukončením v roku 2005.

V mesiaci september sa bude pokračovať aj vo výmene nových úsporných svietidiel verejného osvetlenia v počte 28 ks v časti obce Magdolina skala, na ulici pri ihrisku a zo stanice po starú časť obce.

Upozornenie

Obecný úrad upozorňuje obyvateľov v časti Magdolina skala, ktorí boli upovedomení písomne listom č. 502 / 2004 zo dňa 08. 11. 2004 vo veci pripojenia svojej nehnuteľnosti na vybudovanú verejnú kanalizáciu, že termín napojenia je najneskôr do konca roka 2005 a preto ten, kto si nezobral a nepredložil žiadosť na Severoslovenskú vodárenskú spoločnosť a. s. Liptovský Mikuláš o zriadenie kanalizačnej prípojky, nech tak vykoná obratom.

Vladimír Kaprín, starosta obce

Oznam

V priebehu mesiaca októbra 2005 bude spustená internetová stránka www.kralovalehota.sk

Zo života obce

Dobrovoľná požiarna ochrana – I. časť

Dobrovoľný hasičský zbor bol v Kráľovej Lehote založený v roku 1927. Prvým veliteľom bol Ján Lányi, jeho zástupcom Egídius Lehotský st. V roku 1935 prevzal funkciu veliteľa Valér Lehotský, neskôr Eduard Kunsch a tajomníka vykonával Samuel Lehotský. V tej dobe sa do činnosti najviac zapájali Štefan Kaprín st., Ján Lehotský Bartoš a Michal Strapoň.

Prvá drevená požiarna zbrojnica, postavená v roku 1928, stála v strede ciest tesne za hornou časťou evanjelického kostola. Prvý rok mali lehotskí hasiči len malú jednoduchú striekačku s prúdnicou bez hadíc. Dala sa použiť len vtedy, keď bol blízko požiaru zdroj vody. Od roku 1928 už vlastnili striekačku, ktorú vyrobila v roku 1891 firma Tarnöczy Budapešť. Je na

Kráľovolehotskí hasiči okolo roku 1930

drevenom podvozku ťahaná koňmi. Čerpacie zariadenie má z mede a mosadze. Ťahanie vody prevádzalo váhadlovými pákami 4 až 6 chlapov. Striekačka je i dnes funkčná. Krásne vymalovaná a vyleštená je ozdobou požiarna zbrojnica i slávnostných podujatí.

Druhú drevenú hasičskú zbrojnicu, ktorá stála za cestou vedľa močiara (tam, kde je dnes obchod a pohostinstvo Jednoty) podpálilo 29. 1. 1945 pri ústupe nemecké vojsko. Hneď na jar na tom istom mieste postavili novú, tiež drevenú. Vtedy nastúpil za veliteľa hasičov Štefan Lehotský. Túto funkciu vykonával už i pred tým, dovedna vyše 40 rokov.

V roku 1948 dostali striekačku PS - 8. Terajšia murovaná požiarna zbrojnica bola postavená v rokoch 1953 - 54, ku nej v roku 1966 pristavili verandu a v sedemdesiatych rokoch garáž. V roku 1966 mali hasiči vo výbave požiarnu techniku DS - 16, neskôr PPS - L2 a od osemdesiatych rokov doteraz vlastnia Aviu 30 s príslušenstvom.

V rokoch 1954 – 1971 bol predsedom PO Ľudovít Jurík, a tajomníkom Ján Juráš. Toto obdobie bolo bohaté na krásne požiarnické majálesy, plesy a tanečné zábavy. Medzi najagilnejších členov pri ich organizovaní patrili Štefan Kaprín, Štefan Kunaj, Daniel Lehotský, Jozef Lehotský, Miroslav Lehotský, Viktor Lehotský, Vladimír Lehotský, Ladislav Lipták, Július Papaj, Jaroslav Slosiarik, Milan Šmihul'a a Matej Žufaj.

Jozef Lesák, predseda DPO

Zo života obce**Obchody**Obchod COOP Jednota

Predajňa s rozličným tovarom je v strede obce oproti pamätníku padlých, v dome č. 17. Predavačka Veronika Lehotská.

☎ 5222864

Pracovná doba

Pondelok	6.30 – 11.00 a 14.00 – 17.00
Utorok	6.30 – 11.00 a 14.00 – 17.00
Streda	6.30 – 11.00 a 14.00 – 17.00
Štvrtok	6.30 – 11.00 a 14.00 – 17.00
Piatok	6.30 – 11.00 a 14.00 – 17.00
Sobota	7.00 – 11.00

Obchod Olga Halušková

Obchod je umiestnený v rodinnom dome č. 102 oproti Kultúrnemu domu.

☎ 5224331

Pracovná doba

Pondelok	7.00 – 17.00
Utorok	7.00 – 17.00
Streda	7.00 – 17.00
Štvrtok	7.00 – 17.00
Piatok	7.00 – 17.00
Sobota	7.00 – 11.00
Nedeľa	8.00 – 11.00

Obchod Potravinový MIX Eva Lehotská

Je v rodinnom dome č. 210 v bočnej ulici na sídlisku Magdolina skala.

☎ 5223513

Pracovná doba

Pondelok	7.00 – 11.00 a 13.00 – 18.00
Utorok	7.00 – 11.00 a 13.00 – 18.00
Streda	7.00 – 11.00 a 13.00 – 18.00
Štvrtok	7.00 – 11.00 a 13.00 – 18.00
Piatok	7.00 – 11.00 a 13.00 – 18.00
Sobota	7.00 – 11.00
Nedeľa	8.00 – 11.00

Z histórie obce**Zápas o chotár pokračoval**

Kráľ mal právo získať späť majetky na ktorých sa našli drahé kovy. Keď od začiatku 16. storočia Svätajánski zemanovia opäť rozšírili dolovanie zlata v Bockej doline, aj kráľovská komora prejavila o ťažbu záujem. Preto kráľ Ferdinand I. nariadil v roku 1552 zemanom Svätajánskym, Lehotským a iným, aby neprekážali komorským poverencom zakladať bane na zlato v údolí potoka Bocianka. Súčasne kráľ poveril dozorom nad touto činnosťou palatína Františka Révaja. Išlo zrejme len o malé územie kráľovohlehotského chotára v pravej časti Bockej doliny, kde vznikla Kráľovská Boca a ktoré prešlo pod kráľovskú komoru, nie však pod panstvo Hrádok. Atestátorská (potvrdzovacia) listina Spišskej Kapituly z roku 1559 o spore zemanov z Kráľovej Lehoty s hrádockým panstvom, vydaná na rozkaz palatína Michala de Nadasd, lesy medzi Čiernym Váhom a Bociankou totiž naďalej prisudzuje kráľovohlehotským zemanom.

V Bockej doline už v 13. storočí začali dolovať zlato nemeckí kolonisti z Hýb. Banská osada tu však vtedy ešte nevznikla. Až v druhej polovici 16. storočia sa začala utvárať zo zhluku chalúp baníkov. Vznikli dve osady, spomínaná Boca Kráľovská na pravom a Boca Svätajánska na ľavom brehu potoka Bocianka. I keď sa obidve osady honosili titulom "*oppidum montanum*" (banské mestečko) nemali na to právo, lebo nevlastnili žiadne výsady, donácie ani chotár i keď sa o to vyhovením 15 falošných listín snažili. Vlastného chotára sa dožili až po 1. svetovej vojne.

Na základe Novej donácie z roku 1552 Kráľova Lehota začala znova užívať svoje rozsiahle územie. Proti tomu protestovali 12. 3. 1553 pred Spišskou Kapitulou zemanovia z Liptovského Jána, keď obvinili Jána, Leonarda, Melichera a Jakuba, zemanov z Kráľovej Lehoty, že neoprávnene zaujali komplex lesov a to Tylovú, Svarín, Malužínú, Bobrovo a Chorupňo. Svätajánski zemanovia neuspeli preto, lebo Spišská Kapitula pomery dobre poznala.

Inštitúciu verejných notárov za feudalizmu nahrádzali cirkevné inštitúcie, kláštory a kapituly. Nazývali sa hodnovernými miestami. Im boli zverené i chotárne spory. Listiny vydané hodnovernými miestami (v našom prípade Spišskou Kapitulou) mali veľkú právnu silu a rozhodovali o výsledku majetkových sporov.

V máji 1554 dostal od Ferdinanda I. hrádocké panstvo i s okolitými poddanskými dedinami hlavný zvolenský župan Ján Balaša. Ten poddaných úplne ožobročoval, zaviedol hrubé telesné tresty a väzenie. Útočil i voči drobnej šľachte na Liptove. Zbor Súdnej stolice Liptovskej riešil spor Jána Balašu i so zemanmi z Kráľovej Lehoty. Aj vo svedectve slobodného kráľovského mesta Brezna z 7. 10. 1605 jeden zo svedkov uviedol, že nebhý Ján Balaša sa vydával za majiteľa hôr, ktoré s liptovskej strany hraničili s ich chotárom.

V Registri (elenchu) rodových dokumentov Famílie Lehotskej od advokáta Imricha Andaházyho z roku 1823 je zmienka o tom, že v roku 1688 dedičné listiny kráľovohlehotských zemanov obsahovali i donáciu od cisára Maximiliána, syna Ferdinanda I. (vládol v rokoch 1564 - 76). Túto donáciu sa nám však v archívoch nepodarilo nájsť.

Nevieme akým spôsobom hrádocké panstvo znova zabralo kráľovohlehotské lesy. Okolo roku 1595 však už o nich zasa rozhodovalo, keď dalo súhlas Východňanom užívať na pastvu doliny a hole od Svarína po Kráľovu hoľu. Poddanská obec Východná, ktorej prví osadníci pravoslávneho vyznania prišli z východného Slovenska, prípadne z ukrajinskej Haliče, bola v polovici 16. storočia čisto valašskou obcou. Jej obyvatelia chovali početné stáda oviec. Voči

Z histórie obce

hrádockým zemeďanom okrem robotovania mali základnú povinnosť platiť daň a odovzdávať dávky. Šesťnásť domácností vyplácalo spoločne na Jána, na Martina a na Vianoce po 4 zlaté. V lete musela každá východňanská domácnosť vrchnosti odovzdať každú dvadsiatu ovcu z vlastnej čriedy. Východná nemá žiadne donačné, výsadné a chotárne listiny.

Zaberanie kráľovolehotského chotára sa dialo i z južnej strany. Stoličný dokument z roku 1604 uvádza, že hranica pozemkov medzi Mikulášom Šándorfim s Magdalénou Zay z hrádockého panstva a Familiou Lehotskou je na konci Giana. Kráľova Lehota sa však tomu bránila a o pomoc požiadala svojho južného suseda, mesto Brezno. To vydalo dokument, ktorý s nasledovných textom: "Svedectvo mesta kráľovského brežňanského na žiadosť Leonarda, Juraja, Michala, Andreja a Janka z Kráľovej Lehoty o hraniciach vydané, kde mesto brežňanské podľa svojich hraničných listov zreteľne hovorí, že brežňania z tej strany od Jarabej vrcholom hôr spoluchotárnikmi sú a medze držia s urodzenými páni Svätajánskymi, od Beňušskej potom hoľami až po Bacúch, že ich chotárnikmi sú obyvatelia Kráľovej Lehoty podľa potvrdenej slávnej pamäti Ferdinanda cisára a kráľa, ktorá sa pred 48 rokmi stala a dokonala. Tu je i naše svedectvo slobodných brežňanských mešťanov, ktorí hovoríme, že Brezno nikde s Hrádkom chotára nemá, len z Lehoty páni zemanmi, totižto po Bacúch vodu takrečenú."

Advokát I. Andaházy v Registri rodových dokumentov uvádza: "V tom liste sa i to deklaruje, že v Brezne na potvrdenie týchto vecí i iné dokumenty sa nachádzajú, ktoré, keď bude potrebné, vydať môžu." Svedectvo z 7. 10. 1605 v slovenčine vydal brežňanský richtár Daniel Chmellius a senátori Thomas Padlicius, Matthias Fascho (Faško) a Matthias Urbanyi, ktorí ho potvrdili svojimi podpismi a overili svojimi pečaťami. Ďalšie svedectvo mesto Brezno vydalo 3. 8. 1609.

Tlak cudzích na zaberanie chotára pokračoval. V archíve v Bytči sú i dokumenty o proteste zemanov z Kráľovej Lehoty proti Magdaléne Zay, hradnej pani Hrádku, ktorá v rokoch 1607 - 1615 neoprávnenne ťažila drevo v ich lesoch a o proteste proti poddaným z Dovalova, ktorí si privlastnili ich lesy. Kráľovolehotskí zemanovia sa z hrádockým panstvom sporili i o pozemok Zahradíšte. Od roku 1625 sa zasa hrádockí hradní páni Ostrožičovci snažili zemianske pozemky v Kráľovej Lehote skupovať.

List mesta Brezno z 20. 6. 1628

Lehoťanom odporúčal: "aby sa Familia Lehotská jedným slávnym prokurátorom zaopatřila, ktorý by im vlastníctvo chotára zaistil a Familiu v tom bránil smel."

František Bizub

Významní rodáci a osobnosti obce

BENDA, Oldrich - akademik (18. 11. 1924 Kráľova Lehota - 11. 7. 1999 Bratislava)

Brat spisovateľky Kristy Bendovej.

Do ľudovej školy chodil v Kremnici a Nových Zámkoch. Na gymnáziu študoval v Nových Zámkoch, po zabratí južných území Maďarskom v Banskej Bystrici, kde v roku 1943 maturoval. Odbor elektrotechnického inžinierstva na strojno – elektronickej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej (SVŠT) v Bratislave vyštudoval s vyznamenaním v roku 1947. Na katedru teoretickej a experimentálnej elektrotechniky SVŠT nastúpil ako asistent v roku 1949. Prof. (1963), DrSc. (1968), člen korešpondent Slovenskej akadémie vied (SAV) (1968), člen korešpondent Československej akadémie vied (ČSAV) (1973), akademik SAV (1977), akademik ČSAV (1981). Zahraničný člen Ruskej akadémie vied (1994), čestný člen Medzinárodnej akadémie elektrotechnických vied (1998).

Prvý profesor Elektrotechnickej fakulty (EF), ktorý vzišiel z vlastných radov. Prodekan EF pre vedu a výskum (1953 - 1962), prorektor SVŠT pre vedu a výskum (1956 - 1958), dekan EF (1960 - 1962), vedúci Katedry teoretickej a experimentálnej elektrotechniky (1970 - 1983), hosťujúci profesor na Technickej univerzite Eidhoven v Holandsku (1970 - 1971), kde prednášal Fermagnetizmu a súčasne viedol výskum orientovaný na šírenie laserových lúčov v turbulentnej atmosfére.

Vyriešil Balistický wattsekundometer na priame meranie energie dodanej do zvaru u obrovských zväracích lisov v impulznom režime. Publikoval vyše 220 prác, z toho 100 vedeckých, autor 6 vysokoškolských učebných textov. V roku 1981 prednášal v Japonsku na pozvanie Japan Society for Promotion of Science. Na konferenciách v USA, Kanade, Francúzku, Španielsku, Sovietskom zväze, Maďarsku, Poľsku, Rumunsku, Bulharsku, Nemeckej spolkovej republike, Nemeckej demokratickej republike, Rakúsku a Taliansku uskutočnil 50 prednášok. Medzinárodne uznávaný v prínose modelovania magnetizačných procesov ako typických reprezentantov nelinearít s hysteréziou, umožňujúci ich predikciu na počítači pre potreby numerického riešenia magnetických polí a magnetických obvodov. V oblasti nelineárnej elektrodynamiky sa venoval problematike deterministického chaosu aj vzniku nárazových vln a elektromagnetických solitónov. Ako konzultant pre výskum pôsobil na Slovenskom metrologickom ústave.

Člen Vedeckej rady Laboratória elektrotechniky SAV od roku 1953, člen Predsedníctva SAV od roku 1970, podpredseda SAV od roku 1974, člen Prezídia ČSAV od roku 1974, predseda Vedeckého kolégia pre matematiku, fyziku a elektroniku od roku 1975. Riaditeľ Centra elektro - fyzikálneho výskumu SAV (1981 - 1989), podpredseda Koordinačného výboru Prezídia ČSAV pre vedecké prístroje a automatizáciu vedeckých experimentov, dlhoročný predseda Rady kľúčového smeru Elektronika a elektrotechnika, podpredseda Rady programu III. Teoretické základy techniky. Dlhoročný člen Vedeckých rád EF SVTŠ, SVTŠ, Matematicko - fyzikálnej fakulty Univerzity Komenského (MMF UK) a viacerých rezortných ústavov.

Za súbor prác z aplikovaného magnetizmu, venovaných technológii, konštrukcii a teoretickej analýze vlastností feritových jadier a tenkých feromagnetických vrstiev pre pamäť

Významní rodáci a osobnosti obce

počítačov sa stal v roku 1968 spolu s akademikom Ľudovítom Kneppom laureátom Štátnej ceny Klementa Gottwalda za vedu. Držiteľ Zlatej Stodolovej medaily SAV, Striebornej medaily za zásluhy o vedu a Ľudstvo ČSAV, Zlatej medaily SAV za spojenie vedy s praxou, Zlatej medaily SVTŠ, Zlatej medaily MMF UK. Zo zahraničných vyznamenaní dostal Čestný doktorát Moskovského energetického inštitútu, Medailu profesora Požaryského Towarišstva elektrikov Poľských, Medailu rektora TU Ilmenau, Zlatú Křížikovu medailu rektora ČVUT a Medailu rektora University of Kanazawa.

BERÁK, Ladislav – akademický sochár (7. 7. 1938 Trenčín)

Detstvé roky prežil v Trenčíne. Študoval na Strednej škole umeleckého priemyslu v Bratislave (1953 – 1957) u akad. sochára L. Korkoša, kde jeho maturitnou prácou bol drevený reliéf Dievča s vencom a na Vysokkej škole výtvarných umení v Bratislave (1957 – 1963) u národného umelca prof. J. Kostku. Vtedy vznikli jeho štúdie Sediaca medvedica a Antilopy (1961) i Tatranská medvedica, Rys strhávajúci srnu a Kanec (1962). Diplomovou prácou bola moderná zváraná plastika Zubor (1963). Tomuto sochárskemu prejavu je podobný aj Zhasínajúci jeleň (1970).

Manželka Andika, rod. Javorová je tiež akademická sochárka.

Od roku 1965 býva v Žiline na Bôriku. Chatu – ateliér v kráľovolehotskej osade Svarín má od roku 1976. Tam, v zajatí hlbokých lesov, načerpáva nové sily a inšpirácie i tvorí. Je veľkým milovníkom prírody a vášnivým poľovníkom.

Vo svojej sochárskej tvorbe sa venuje predovšetkým portrétom a realistickej tvorbe. Známe sú jeho diela Múza na hrobe J. Matúšku v Dolnom Kubíne (1979), plastika R. Jašíka pre základnú školu v Podvysokoj na Kysuciach (1982), Planéta Zem pre základnú školu v Žiline (1984), Pamätník padlým v Sučanoch (1985), pre mesto Banská Bystrica vstupná plastika ženy pod názvom Radosť (1984), Andrej Hlinka v Žiline (1994) a v Ružomberku (1998), M. R. Štefánik v Žiline, Sv. Cyril a Metod v Komárne a Žiline (2000 – 2003), Ľ. Štúr vo Veľkých Kapušanoch (1998) a v Žiline (2002). Pre Matiču slovenskú vytvoril busty M. Daxnera, B. Klemensa, A. Kmeťa, M. Hodžu, J. Kollára, P. J. Šafárika, F. Sasínka, J. Kadavého a T. Milkina (1980 – 1989). V Sliacích je jeho pamätná doska P. O. Hviezdoslava (1971), v osade Svarín reliéf na kaplnke Sv. Huberta (1998). Pre Slepecké múzeum v Levoči zhotovil reliéfy J. A. Komenského, L. Brailla a V. Oüy (1972). Ďalej sú to portréty kpt. V. Opatrného a kpt. R. Jasioka na Dukle (1981), J. Cikkera (1986), J. Blicháča (1983), afrického dievčaťa (1984), malé bronzové plastiky Túžba, Leto a Nevesta (1982) a ďalšie.

V rokoch 1965 – 1972 vyučoval na LŠU v Žiline.

Od roku 1990 začal maľovať obrazy poľovnej zveri.

Jeho dielo bolo ocenené spoločenskými, politickými i poľovníckymi vyznamenaniami, k päťdesiatinám mu udelili titul Zaslúžilý umelec.

František Bizub

Poznaj svoju obec

Poloha a rozloha obce – pokračovanie

Prvá katastrálna mapa z roku 1859 uvádzala oproti mape z roku 1928 niektoré názvy odlišne a podrobnejšie. Výhoniská mali predtým názov Výhoniská a Brezy, Nižné pole sa volalo Za majerom. Vyšné pole bolo uvedené ako Drahovje višnje pole. Za humni bolo označené ako Nad kostolom a za humni. Povyše Potoka boli lokality Nad Potokom a Hore Žiarce. Poníže Opáleniska bolo Záhradište a Pod záhradiskom. Kopčeky nad Bukovým lazom sa volali Za láz. Lokalita Švopok bola uvedená ako Za švopok. Údolie medzi Glianikmi a Milkovom nieslo názov Medzi Vršky. Priestor pred Lysou skalou sa volal Pod lisou skalou. Les nad Sekanicami bol pomenovaný ako Uznaliská. Hore tokom Bocianky boli chotárne názvy Mlynské, Nad mlynom a Od Škribňova po zrazce. Dolina Škribňovo sa delila na Šándorovú, Šancovú, Vrch Škribňovo, Škribňovo od pňa a Od grúňa ponad peň. Odtiaľ smerom na Starú dolinu bol Prieslop a Žiar, pod nimi Prostredná dolina. Na archívnych dokumentoch sa v kráľovolehotskom chotári nachodia i názvy Na moratjeh (rok 1573), V polomech (1577), Drahova (1736), Na hline (1736), Nižnie hory (1736), Za skalou od potoka (1736).

Úzka odlesnená časť chotára je na nive a štvrtohorných terasách Čierneho Váhu a Váhu. Južná zalesnená hornatá časť s porastmi najmä smrekov, ale i borovic a bukov je v Nízkyh Tatrách. Doliny a dolinky sú na menej odolných bridliciach a pieskovocho, skalnaté chrbty na skrasovatých druhohorných vápencoch a dolomitoch. Prevládajú rendziny.

V lesnom hospodárskom celku (LHC) Kráľova Lehota, ktorý obsahuje 1379,26 ha, má urbár Dovalovo 433,3 ha, urbár Kráľova Lehota 386,66 ha, urbár Východná 103,09 ha, Slovenský lesný pozemkový fond 112,11 ha, evanjelická cirkev 45,01 ha, katolícka cirkev 6,86 ha, Lehotský 161,8 ha, Kovalčík 25,75 ha a iní súkromníci 104,68 ha. V Škribňove zasahujú kráľovolehotské urbárne a cirkevné lesy aj do chotára Malužinej.

Podnebie

Stredná Európa, v rámci nej Slovensko a v ňom Liptov, leží na rozhraní oblastí s oceánskym podnebí vyznačujúcim sa miernym letom i zimou a kontinentálnym podnebí s horúcimi letami a drsnými zimami. Podľa toho, ktorý vplyv podnebia prevláda, býva na Liptove počasie v jednotlivých rokoch i počas roka značne rozdielne. Najčastejšie ovplyvňujú počasie vpády morského polárneho vzduchu od severozápadu až západu, ktoré prinášajú zrážky a podstatné zhoršenie počasia. V zime sa to prejaví zmiernením mrazov a odmäkom, v lete spôsobia prechodné ochladenie. Na jar často preniká na Liptov studený arktický vzduch spôsobujúci pokles teplôt až mrazy. V lete zasa môže preniknúť teplé tropické prúdenie.

Kráľova Lehota a jej okolie sa nachádza v horskej oblasti. Priemerná ročná teplota je 6 °C a počas vegetačnej doby 10 - 13 °C. Je tu dostatok vodných zrážok. Ich priemerné ročné úhrny sú 700 - 800 mm (1 mm zrážok je 1 liter vody na 1 m²), za vegetačné obdobie 450- 650 mm. Stúpajúcou nadmorskou výškou sú vodné zrážky vyššie. Relatívna vlhkosť vzduchu sa pohybuje od 75 do 87 %. Celkové podnebie je drsného charakteru, lebo väčšina kráľovolehotského chotára sa skláňa k severu.

Užšie vegetačné obdobie (10 °C a viac) v najteplejšej oblasti Liptova trvá okolo 5 mesiacov. Začína sa spravidla v 1. dekáde mája a končí v 1. dekáde októbra. Letné obdobie s

dennými priemernými teplotami 15 °C a viac sa v najteplejšej oblasti začína v 1. dekáde júna a končí v 3. dekáde augusta. Je teda krátke, len 3 mesiace. Stúpajúcou nadmorskou výškou a smerom k horám sa vegetačné obdobie skracuje.

Zima spravidla u nás trvá od konca októbra do konca marca. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je 112, 9 dní. V údolí Váhu dosahuje výška snehu najviac 70 cm, priemerne 21,6 cm. Pôda premrzá v priemere do hĺbky 45 cm, pričom najväčšia nameraná hĺbka premrzania bola 96 cm. Vykurovacie obdobie v našej obci trvá priemerne 232 dní v roku.

Kráľova Lehota sa nachádza poblíž vodného predelu medzi morami, lebo široký chrbát horských lúk a polí medzi Vážcom a Východnou je pomorím medzi Čiernym morom a Severným morom. Dobová učebnica to popisuje takto: „*Strecha sennika stojaceho na tomto rozhraní odvádzala dažďovú vodu tak, že keď kvapka padla na západnú polovicu strechy, jej cesta cez Biely Váh, Váh a Dunaj viedla do Čierneho mora. A keď zaduli západné vetry, kvapka či kvapky už padli na východnú polovicu strechy a tieto pramienky sa dostali do rieky Poprad, odtiaľ do Dunajca a cez Vislu do Severného mora.*“ Dnes by sme už sennik márne hľadali, ale tento popis platí aj pre dažďovú vodu koľajiska železničnej stanice Štrba.

Zvláštnosťou hornej časti Liptova je i to, že počas letného slnovratu Slnko dvakrát vychádza pri Kriváni. Najprv sa zablyсне vľavo od štítu, na chvíľku zaň zájde a potom úplne vyjde na jeho pravej strane. Samozrejme, treba nájsť miesto, odkiaľ je na tento úkaz vhodný uhol pohľadu.

Rastlinstvo

Poniklec slovenský

Zjari kvitnú na lúkach prvosienka jarná a prvosienka vyššia, v lese černošľavok obyčajný a šalvie, na skalách na slnečných miestach poniklec slovenský (ohrozený druh). Začiatkom leta kvitnú na lúkach čermel lúčny, žltohlav najvyšší (zraniteľný druh), pakost hnedočervený, štiavec, zvončeky, orlíček. V lese kvitne čermel lesný, stračonožka vysoká, túžobník obyčajný, iskiernik prudký, netýkavka nedotklivá, cesnak sivkastý horský, pakost smradľavý. Na okrajoch lesa kvitnú pichliač roľný, bodliak sivastý. V plnom lete kvitne v lese ľalia zlatohlavá, starček lesný, na rúbaniskách kvitnú horec luskáčovitý, prilbica, divozel, zlatobyľ obrovská, zlatobyľ obyčajná, vríbovka chlpatá. V lese rastie paprad' samčia. Z nižších rastlín lišajníkov tu rastú na zemi dutohlávky, pľuzgierka islandská, zraniteľný druh, štítanec, na skalách zemepišníky, leprária, na stromoch pakoňárík otrubový (zraniteľný druh), alektória bledožltá, fúzatce. Z machov sú najčastejšie zastúpené ploníky, rašeliníky, meríky, dvojhrot chvostovitý, hrebienok mäkký a katarínka vlnkatá.

Na južnej strane Vachtárovej a Rigľa rastie pôvodná borovica, kostrava bledá, ostrica nízka, astra kopcová, horčinka väčšia, ranostaj venčený, smldník jelšovnikový, oman mečolistý, šalát trváci, ľan žltý, mliečnik mnohofarebný, paskot krvavý. Z predalpínov a dealpínov sú to okrem spomínaného ponikleca slovenského aj cesnak bledožltý, horčičník Witmanov, klinček peristý (ľudovo cíperka), konvalinka voňavá, materina dúška karpatská, bôlhoj alpínsky, škarda alpínska a chrastavec Kitaibelov. Viac na severnom svahu v smrečine rastie prilbica moldavská, prilbica pestrá, nevädza mäkká, ploštičník európsky, plamienok alpínsky a pichliač lepkavý.

Melafýrove skaly pri osade Čierny Váh majú už vegetáciu iného rázu. Zo vzácnejších druhov tam rastie woodsia skalná, sleziník severný, sezel sivý, nátržník skalný, lomikameň vždyživý, bodliak kopcový a prerastlík kosákovitý.

František Bizub

Spoločenská rubrika

Tretí štvrt'rok 2005

Narodili sa:	Povedali si áno:
22. 06. 2005 Michal Kačmarik	16. 07. 2005 Dáška Strapoňová & Andrej Kosec
03. 07. 2005 Marek Šikulaj	13. 08. 2005 Viktória Višnaiová & Kristián Kekeš
07. 07. 2005 Samuel Meško	
14. 08. 2005 Matej Lehotský	

Dožili sa životného jubilea:	50 rokov	Lubica Gerecová	07. 09. 1955
	55 rokov	Zdena Lehotská	26. 08. 1950
	70 rokov	Ema Lehotská, č.d. 149	24. 09. 1935
	75 rokov	Mária Lehotská, č.d. 105	11. 09. 1930

Opustili nás: 14. 07. 2005 Božena Osacká 54 ročná

Starej mame

(Eme Lehotskej)

S láskou posielam túto báseň
anjelskou poštou do neba,
v nej každým slovom ďakovať chcem,
za krásne detstvo - za teba

Za vrásky, čo ti krásili tvár,
za babie leto vo vlasoch,
za trpezlivosť a rokov pár,
čo chránili ma v rozletoch.

Za to, že nerástla som sama,
mojim krokom si dala smer.
Najúžasnejšia stará mama,
akú kedy svet uvidel.

S dôverou som sa schovávala
v tvojom láskavom náručí,
múdre rozprávky počúvala,
kde viera v dobro nekončí.

S hrou osudu som nerátala,
ten preťal vzácnu zlatú niť.
Jedna letná noc mi ťa vzala,
nestihli sme sa rozlúčiť.

Sviecu života niečo sfúklo.
Na našom dvore slnka niet.
Zatmenie. Veľké srdce puklo
a mne sa zrútil detský svet.

Žalostné prosby k dobrej víle,
nech živej vody podá ti.
Nech vstaneš, povieš slová milé:
„Neplač, anjeli copatý.“

Až po rokoch som pochopila
tajomstvo skryté v rozprávkach.
Opäť добрôta zvíťazila,
Ty žiješ.

V mojich spomienkach.

Janka Bernáthová - Lehotská

K R Á Ľ O V A L E H O T A , obecný časopis. Vychádza štvrt'ročne. Vydáva Obecný úrad Kráľova Lehota. Redakčná rada: Ing. Jozef Cerovský, Milan Lehotský, Jozef Lesák, Vladimír Kaprini. Redaktor a tlač: František Bizub, 032 33 Kráľova Lehota 164, tel.: 044 5224329, 0907 652406, E – mail: bizubf@mag-net.sk. Náklad 220 kusov.